

JASMINE ELMER

GODINNEN

TIEN EIGENZINNIGE, SLIMME
EN KRACHTIGE VROUWEN UIT
DE WERELDMYTHOLOGIE

Vertaald uit het Engels door
Elise Kuip en Jan Bert Kanon

Ambo|Anthos
Amsterdam

ISBN 978 90 263 7005 2

© 2024 Jasmine Elmer

© 2025 Nederlandse vertaling Ambo|Anthos *uitgevers*,
Amsterdam en Elise Kuip en Jan Bert Kanon

Alle rechten voorbehouden. Tekst- en datamining zijn niet toegestaan

Oorspronkelijke titel *Goddess With a Thousand Faces. Wild, Dark
and Divine Goddesses of Our Ancient Past*

Oorspronkelijke uitgever Renegade Books

Omslagontwerp Alexandra de Vries

Omslagillustratie © DML illustrations

Illustraties binnenwerk © DML illustrations

Foto auteur © privéarchief auteur

Ambo|Anthos *uitgevers* vindt het belangrijk om op milieuvriendelijke en verantwoorde wijze met natuurlijke bronnen om te gaan. Bij de productie van het papieren boek van deze titel is daarom gebruikgemaakt van papier waarvan het zeker is dat de productie niet tot bosvernietiging heeft geleid.

Verspreiding voor België:

Veen Bosch & Keuning uitgevers nv, Antwerpen

Voor mijn moeder, die met deze godinnen
tussen de sterren danst

¹**godin**, de v -netje

- 1 vrouwelijke godheid
- 2 bij uitbr. beeltenis van een vrouwelijke godheid
(van hout, steen, metaal) die vereerd wordt
- 3 fig. aanbeden vrouw

Synoniemen: nimf, muze, godes

Inhoud

Inleiding	11
Freya	17
Artemis	43
Rangda	67
Inanna	93
Kali	117
Mawu-Lisa	141
Sedna	165
Hine-nui-te-pō	189
Huitaca	213
Isis	237
Nawoord	265
Beknopte bibliografie	269
Dankwoord	275

Inleiding

Dit is een fonkelnieuwe reis. *Godinnen* is de eerste in haar soort en zal je vragen je eigen verleden met een frisse, nieuwe blik te onderzoeken. En dat niet alleen: het zal je aansporen jezelf in deze godinnen te vinden, ze te heroveren, en het helpt je uiteindelijk misschien wel te worden wie je oorspronkelijk was. Dit spectaculaire boek staat bol van de verhalen, geschiedenis en zelfreflectie, en geef jezelf gerust een schouderklopje vanwege je fantastische keuze om het open te slaan. Je bent nu onderdeel van een rebellenclub, een beweging.

Vorig jaar werd ik veertig, en het feit dat ik dus al zo'n twintig jaar als volwassen vrouw op deze aarde rondliep, zette me aan het denken. Ik keek naar deze wereld en vroeg me af wat er in godsnaam was gebeurd. Waar waren de wijze vrouwen uit vervlogen tijden? Waar waren zaken als vrouwelijke zorgzaamheid, medeleven en zachtheid? Waarom droop alles van de giftige mannelijkheid?

Nu mannen als Andrew Tate door schrikbarend veel jonge mannen werden aanbeden en de rechten voor vrouwen door de herroeping van *Roe v. Wade* halverwege 2022 aan gort waren geblazen, leek de wereld voor vrouwen alleen maar moeilijker

in plaats van makkelijker te worden. Ook de vrouwen in mijn omgeving zag ik van hot naar her rennen en iedereen ál hun tijd, middelen en energie geven tot ze in een burn-out belandden. Deze manier van leven mag mannen dan wel als gegoten zitten, maar onderdrukt en minacht de vrouwelijke energie. Het was net of ik en alle vrouwen die ik kende stonden te roepen dat we daarmee moesten ophouden, maar dat er niemand luisterde. Het zal je niet verbazen dat mijn gedachten al snel omsloegen in woede en dat die op zijn beurt overging in een hartstochtelijke vastberadenheid. Wat je hier leest is een resultaat van die reis.

Zoals alle reizen begon het allemaal heel onschuldig: met het plannen van het feest der feesten om dit kroonjaar te vieren. Ik dacht urenlang na over de cocktail die ik ging schenken. Was zelfs nog obsessiever met de gastenlijst bezig. Maar onder die frivoliteiten school iets diepers. Ik weet niet wat het precies was, maar het voelde als een verlangen. Ik wilde meer over mijn eigen vrouwelijkheid ontdekken, een behoefte die werd versterkt door het verlies van mijn fantastische moeder, een paar jaar eerder, en door mijn eigen rol als moeder van een prachtige zoon. *Shit had got real* en ik wilde méér. Zoveel meer. Rond je veertigste gebeurt er namelijk iets schitterends – als je de opvliegers, het lage libido, de sociale onzichtbaarheid en alles wat de media je misschien verder nog hebben wijsgemaakt even negeert. Je focus wordt scherper, je gaat helderder denken en je bent in feite gewoon helemaal klaar met alle bullshit die je als vrouw van deze tijd over je krijgt uitgestort. Hier kwam mijn woede om de hoek kijken, evenals de aandrang om alle rollen, verwachtingen en oordelen die me als kind waren opgedrongen van me af te werpen en mijn eigen vrouwelijke identiteit te vinden. Voor mij, voor jou, voor iedereen. Fuck die pornstar martini, ik had een boek te schrijven.

Dus ik besloot te doen waar ik goed in ben: me op de oudheid stortten om nieuwe, megakrachtige waarheden over ons verleden te ontdekken. Als classicus die al meer dan twintig jaar lesgaaf in Grieks en Latijn ging ik op zoek naar mezelf – naar ons allemaal – in de nooit vertelde of gemarginaliseerde verhalen over invloedrijke godinnen van vroeger. Godinnen die zo oud zijn als de menselijke beschaving en nog steeds in alle uithoeken van de wereld worden vereerd. Want als deze godinnen in het verleden zoveel bewondering konden oogsten, dan zou ik door hun verhalen terug te halen misschien ook delen van mezelf kunnen herstellen. Ik wilde bepaalde elementen van onze vrouwelijkheid in ere herstellen – voor alle biologische geslachten, want iederéén bezit vrouwelijke eigenschappen. Ik wilde mensen, maar vooral vrouwen, laten zien dat het ook anders kan. Dat je niet tot je veertigste hoeft te wachten om de diepten en waarheden te ontdekken die in jezelf verscholen zitten. En ik wilde verhalen van over de hele wereld vertellen, want vrouwelijkheid is universeel. Daarnaast heeft mijn biculturele achtergrond me geleerd om open en onbegrensd – en gróót – te denken. En ik wilde je een volledig beeld geven: niet alleen een hervoortelling van een mythe, maar ook een stukje historische context. Dit boek bevat dus alles wat je nodig hebt. Voorkennis is niet nodig; alle informatie is aanwezig en voor iedereen toegankelijk. Ik wilde een boek schrijven dat tijd en ruimte als een soort accordeon in elkaar vouwt om de ultieme godin in onszelf te kunnen vinden. Een boek waarmee je de hele wereld over reist en dat ondergeschoven culturen in de schijnwerpers zet. Laat deze vrouwen hun stem verheffen! En weet je wat deze godinnen te zeggen hebben? Dat elke eigenschap vrouwelijk kan zijn. We mogen boos zijn, luidruchtig zijn, het donker omarmen en in opstand komen. We zijn niet beperkt tot de eigenschappen

die de maatschappij aanvaardbaar vindt: mooi, gehoorzaam, ingetogen. En weet je? Ik *own* het. Alle aspecten van mijzelf. Ik geef mezelf toestemming om altijd te zijn wat ik wil zijn. Het schrijven van dit boek heeft mijn beeld over mijn eigen afkomst ingrijpend veranderd en me mijn macht teruggegeven. Ik heb gelachen en gehuild en alle emoties gevoeld die er bestaan.

Hier ga ik graag nog wat dieper op in. Het eerste punt spreekt voor zich, maar moet toch worden genoemd. Wij zijn het product van onze maatschappij en zijn gevormd door ons verleden. Schokkend, ik weet het. Maar waar je misschien niet vaak bij stilstaat, is wat er in de geschiedenislessen ontbreekt. Wat er wordt ontweken. Naar de achtergrond is verdreven. En spoiler-alert: dat is een hele hoop. En misschien sta je ook niet stil bij het feit dat onze geschiedenis in de loop der tijd door allerlei invloeden is herschreven. Dit is geen mannenhaat, maar onderschat niet hoe het patriarchaat millennialang over vrouwenverhalen heen is gewalst. En als je dit allemaal bij elkaar optelt, wat krijg je dan? Vrouwenverhalen die keer op keer de geschiedenis uit worden geschreven, kwijtraken, worden genegeerd. Ik zeg niet dat we niets weten over de vrouwen uit het verleden – natuurlijk weten we daar iets over – maar hoeveel valt er nog te ontdekken? Ik zou het geweldig vinden als je na het lezen van dit boek zelf op ontdekkingstocht gaat. Verdiep je in deze geweldige godinnen uit de oudheid en ontdek wat ze te vertellen hebben. Dit is geen religieuze oefening: je hoeft je niet meteen te bekeren tot een van de geloofssystemen die in dit boek onder de loep worden genomen. Maar sluit deze verhalen in je hart en zie wat ze in je binnenste verlichten.

Jij bent een godin met duizend gezichten. Ik zie jou. En deze godinnen zien jou ook. Sta op, aangemoedigd door de kennis op deze bladzijdes, en pak terug wat van jou is. Sluit je aan bij deze

godinnen, bij alle vrouwen. Geniet samen met hen van de euforische vrijheid die ze je bieden. Want jij bent een godin, en je mag verdorie zoveel gezichten hebben als je zelf wilt.

WAT DIT BOEK NIET IS

Godinnen is geen encyclopedie en kan je niet álles vertellen wat je over elke cultuur op aarde moet weten! In elk hoofdstuk ontmoeten we onze godin door middel van een hervertelling die is gebaseerd op betrouwbaar bronmateriaal en/of een zorgvuldige weergave vormt van mondelinge overlevering. De canon van elke godin bevat waarschijnlijk vele mythen en legenden, en het feit dat we ons op één verhaal per godin concentreren is geen poging om ons beeld van haar te versmallen. Ik heb voor elk van hen een mythe uitgekozen die naar mijn idee goed laat zien wat deze godin ons – jou – te zeggen heeft. De context van elk hoofdstuk is precies dat: context om de wereld te begrijpen waarin deze godin zich bevindt of bevond. Ik heb al veel te vaak iemand een mythologische hervertelling zonder context zien lezen, niet wetende wat echt is en wat niet. Dat vind ik ontzettend zonde: zo mis je een stukje van een megagave puzzel. Daarom ben ik met dit boek een nieuwe weg ingeslagen en geef ik je het verhaal plus de context, zodat je je eigen mening kunt vormen en misschien wel iets nieuws leert.

De context van een hoofdstuk kan je niet álles over een cultuur vertellen – dat is onmogelijk, tenzij je op een boek met de afmetingen van een huis zit te wachten, en daar had mijn uitgever geen oren naar. . . Dit betekent dat er onderwerpen zullen ontbreken, ik sporadisch iets zal generaliseren en speculaties tot het minimum zal beperken. Dat doe ik bewust; ik wilde dit boek

toegankelijk, beknopt en herkenbaar houden en er geen gigantisch proefschrift van maken over elke cultuur die erin voorkomt. Laten we het wat dat betreft ook even over voetnoten hebben; die kunnen heel verhelderend zijn, maar onderbreken tegelijkertijd je leesflow en laten je in details verzanden. Met dit boek wil ik je aanmoedigen zaken in perspectief te zien en erop te reflecteren. Het is niet mijn bedoeling om je te laten verdwijnen in zwarte gaten van academisch concours of nuance (daar is een tijd en een plek voor, maar niet hier). Ik vind het vreselijk dat oude culturen vaak worden gezien als het domein van de elite of dat er wordt gedacht dat je superslim moet zijn om ze te kunnen bestuderen. Bullshit. Dit is onze gemeenschappelijke afkomst en het is tijd dat we die heroveren. Het is tijd voor een *rebranding*. Als jij toevallig alles over een cultuur weet of als het je eigen cultuur is, en het gebrek aan diepte frustrereert je, vat dat dan alsjeblieft niet persoonlijk op. Dat is voor het algemeen belang. En mocht het allemaal nieuw voor je zijn, zie het dan als een eerste date met een cultuur waarin je de grenzen en de algemene sfeer aftast. Je kunt altijd op een tweede of derde date gaan of een levenslange relatie met een cultuur aangaan en alles leren wat er te leren valt, of in al die eerdergenoemde voetnoten duiken. Ik heb een beknopte bibliografie toegevoegd om je eerste honger naar informatie te stillen, voor het geval je niet kan wachten je tanden in de materie te zetten. Dus in plaats van deze waarschuwing in elk hoofdstuk te geven, geef ik haar hier. Direct, openhartig en eerlijk. Want zo ben ik. Goed, nu we dat achter de rug hebben, is het tijd voor het leuke deel.

Welkom in de wereld der godinnen...

FREYA

Viking-godin van de seksualiteit,
oorlog en magie

Freya

Viking-godin van de seksualiteit,
oorlog en magie

DE HALSRING

Het begon allemaal met een wandeling. Een simpele wandeling. Elke dag kijk ik naar de verering van de goden bij de majestueuze Goðafoss-waterval in ons land van vuur en ijs. Die sla ik vanaf een afstandje gade, altijd in vermomming, zodat niemand mijn ware gedaante herkent. Mannen, vrouwen en kinderen verzamelen zich bij het krachtig kolkende, wervelende water dat over rotsen tuimelt die nog ouder zijn dan ik. De sneeuw danst in de wind, zweeft soepel door de lucht en daalt ten slotte neer op de eindeloze witte deken die dit land bedekt.

Dit landschap is betoverend mooi, maar kan voor stervelingen een dodelijke omgeving zijn waarin zij maar lastig gedijen. Er is veel wat hen tegenwerkt: van vurige bergen en ijskoude winters tot eenzaamheid en wisselende oogsten. Gletsjers, met hun felblauwe glinsterende kernen, die fonkelen in de lage winterzon. Ik huil elke keer wanneer een moeder na het verliezen van haar zoveelste kind op deze heilige plek tot me komt bidden. Haar pijn balanceert op het randje van de klif en stort vervolgens de diepte in, als de waterval die ze bezoekt. Ze vraagt